

# השרים שלא שרתו בצה"ל

## מעולם לא היתה בישראל מעשלה שכה רבים מחבריה חייבי הגיוס הצליחו להתחמק משרות מלא בצבא ישראל כמו

מעשלת בגין. העולם הזה מסכם השבוע את עברם הצבאי

# 8 מתוך 19



**א**פשר לחלק את ממשלת ישראל לשלושה חלקים בלתי-שווים: (א) השרים שלא שרתו בצה"ל, או שירתו בו שרות חלקי; (ב) השרים שלא שרתו בצה"ל אך גם לא יכלו, מסיבות מובנות, לשרת בו; (ג) השרים ששירתו בצה"ל.

אם להוציא מכלל חשבון שלושה שרים שלא שרתו בצבא מסיבות מובנות, שאר הממשלה מתחלקת באופן שווה בין שרים ששירתו בצבא לבין אותם שהשתמטו, או שמסיבות ותירוצים אחרים לא שירתו כלל או שירתו באופן חלקי בלבד: שמונה מול שמונה.

שלושת השרים שאיש אינו יכול לבוא אליהם בטענות מדוע לא שירתו כלל, הם ראשיה הממשלה, **מנחם בגין** השר-בלי-תיק היום **לנדאו** מחרות, ושר-הפנים **יוסף בורג** מהמפד"ל. בגין ולנדאו היו מפקדי האצ"ל עד להקמת צה"ל, וברור שדויד בן-גוריון לא היה מאפשר להם לשרת כלל. מאוחר יותר היו בגין ולנדאו או חברי הכנסת הראשונה, ופטורים מן השרות. שריהפנים הד"ר **יוסף בורג** הוא הקשיש שבין השרים. במילחמת-העצמאות הוא היה כבר בן 39. אולם אין זו הסיבה היחידה לאי-שירותו. בורג היה עסקן פרי ליטי, היה חבר מועצת-העם הזמנית וחבר הכנסת הראשונה, ומשום כך היה פטור.

מקרב השרים שאכן שירתו בצה"ל, רבים שהיו גנרלים. סגן-ראשיה-הממשלה **יגאל ידין** ושר-החוץ **משה דיין**, היו רב-אלופים ורמטכ"לים. **עזר וייצמן**, **מאיר עמית** ו**אריק שרון** היו אלופים, ואיש אינו חולק על תרומתם הצבאית המלאה. **יצחק מודעי** היה סגן-אלוף ושני השרים הדתיים, שריהנויר-התורה **אביגדור המר** ושר-הדתות **אהרון אביר-הצירא**, היו חיילים בנח"ל. קיים הבדל מסוים בין שני שרים אלה. בעוד המר היה סמל בנח"ל מוצנח, אחת מיחידות-הפאר של צה"ל באתה התקופה, עשה אביר-הצירא את מר-בית שירותו הצבאי, שהיה אומנם מלא, בשליחות בתנועת-הנוער של המפד"ל, בני-עקבא. קשה לקרוא לזה שירות אמיתי.

השמונה שנסקרו בסידרה, השרים שלא שרתו בצה"ל שהתפרסמה במשך שבועות רבים בהעולם הזה הם שרים שבמיקרים רבים, התירוצים שנתנו להעולם הזה היו בלתי-מתקבלים על הדעת, והזכירו את התירוצים שמביאים תלמידי בית-ספר לי-איחורים או לאי-הכנות השירות, הקו המנחה את הסבריהם היה הניסיון לערפל ולטשטש את העובדות.

### יום ההצטרפות

צילום זה צולם בבית הנשיא, כאשר הממשלה התקבלה על ידו, עם הצטרפות ד"ש אליה. חסרים בתמונה שלושה שרים וכן

שני השרים בלי-תיק (לנדאו וניסים) שצורפו לאחר מכן. בתמונה: (יושבים): ידין, הנשיא קציר, בגין, (עומדים): דיין, תמיר, שרון, כץ, שוסטק, פת, ארליך, וייצמן, הורוביץ, המר, אבו חצירא ועמית.

### שיחרור

### בטענת עסקנות

**ה**שרי-בלי-תיק משה ניסים, מי שהיה בנו של הרב הראשי הראשון לציון, התחמק בפריש משרות בצה"ל, כאשר היה בן 18 וברי-גיוס. ניסים כמו אחריו מאיר בניהו, טענו כי הם תלמידי דיישיבה ופטורים משרות בצה"ל, ומשום שהיו בניו של הרב הראשי לישראל, איש לא ביקר את האמת שבטענתם זו.

לגבי ניסים הסתבר, מאוחר יותר, כי הוא לא היה כלל תלמיד-דיישיבה אלא רק היה רשום ביישיבה בירושלים, ובאותו זמן למד מישפטים, כמו סטודנטים חילוניים — כאלה שעשו כבר את שירותם הצבאי —

אהב את שריהביטחון דאז, דויד בן-גורר יון, ומשום כך סירב להתגייס. אם יקום היום צעיר בן 18 ויטען כי אין הוא מאוהבי עזר וייצמן, ומשום כך אין הוא רוצה להתגייס, הוא יוכנס אל מאחרי סורג וברית, אם לא יאושפו.

שר-הבריאות **אליעזר שושטק** לא התגייס משום שהיה חולה. בשיחה פרי-טית עם העולם הזה, אחרי שפורסם הפרק על שוסטק, פירט השר את פרטי מחלתו. אולם שוסטק שוחרר מגיוס, עוד לפני הר בדיקות הרפואיות שנערכו לו, בתוקף היותו עסקן מייסגתי בכיר ומי שעמד בראש הסתדרות העובדים הלאומית.

### שיחרור

### בטענת יתמות

**ה**רעיון דפושפש בעברם הצבאי של שרי ממשלת בגין הועלה במערכת העיתון בעיקבות גל של שמורות שנפוצו סביב שאלת שירותו הצבאי של שרי-השי כוון-הבנינו, **גידעון פת**, שמעות אלה התעוררו אחרי ששר-החקלאות **אריאל** (אריק) **שרון** כינה את פת "עריק", ולאור העובדה שאנשים מסוימים כינו את פת "יורד", מאחר שלא שהה בארץ 11 שנים. בירור שנערך עם פת עצמו העלה, כי הוא אומנם שירת בצה"ל במשך תקופה מסוימת, אך לא בתפקיד קרבי,

אלא בחילה-מישמר — יחידה שהשירות בה היה שמור, בדרך-כלל, לקשישים. כאשר התחיל העולם הזה לבדוק את עברו הצבאי של שריהאוצר **שימחה ארליך**, באו אליו בטענות: "מה אתם רוצים? ארליך זקן!" אולם ארליך היה בן 33 ב-1948, וכשר לגיוס בעת מילחמה לכל הדיעות. דובריו השונים של ארליך הסתבכו בגירסות סותרות לגבי שירותו הצבאי של השר שלהם, אולם אחרי חקירת התברר כי ארליך שירת בצה"ל שבועות ספורים בתפקידים בלתי חשובים ובוודאי לא שנתיים ימים, ככל אחר בי אותה התקופה.

שר-העבודה-והרווחה הד"ר **ישראל בן** שירת שירות מקוצר ביותר, ולוטה בערפל ביותר, ושוחרר בטענה שהיה סטודנט: טענה מזוהה ביותר בעת מילחמה לחיים ולמוות. ואילו שריהמסחר-התעשייה והתיירות **יגאל הורביץ**, שוחרר מסיבות מישקיות: אחרי שאביאשתו נפטרה, היה עליו לעבד נוסף על המשק שלו שבבאר-טוביה גם את המשק של הורבי אשתו, בכפרי-בורג, במיקרהו של הורביץ עזרה טענת היתמות, לשיחרור מזור מצה"ל. אלא כל אלה מצטרף גם סגן-שר אחד, סגן שריהאוצר **יחזקאל פרוימן**, במשך שנים ארוכות היה חבר בגדנ"ע-אוויר, ולדבריו הושקע כסף רב בחינוכו הצבאי, אולם כאשר עמד לפני גיוס נתגלה אצלו פגם בלב, והוא לא גוייס.